

Elkem ASA Rana
Postboks 500
8601 Mo i Rana

Oslo, 15. november 2021

Deres ref.:
Bente Kalbakk

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/770
2021.015.R.miljodir

Saksbehandler:
Bent Bolstad

Rapport etter tilsyn 25. oktober - 28. oktober 2021

Denne rapporten omhandler forhold som ble påpekt under tilsyn ved Elkem ASA Rana (virksomhetsnummer: 972171026).

Rapporten består av fire deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet, og hva dere må gjøre
- Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultatet av tilsynet, og hva dere må gjøre

Denne delen gir en oversikt over resultatet av tilsynet og hva dere må gjøre til gitte frister. Nærmere beskrivelse er gitt i [del 2](#).

Miljødirektoratet avdekket avvik som dere må rette snarest

Miljødirektoratet påpekte følgende avvik under tilsynet

- Avvik 1: Virksomhetens bidrag til utendørs støy overskrider tillatelsens grenseverdi ved de nærmeste boligene
- Avvik 2: Enkelte av virksomhetens rutiner relatert til utslippskontroll er ikke dokumentert i internkontrollen

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Elkem ASA Rana må snarest rette opp avvik. Dere må sende Miljødirektoratet en skriftlig tilbakemelding som viser hvordan avvik er rettet innen 10. januar 2022.

Miljødirektoratet påpeker anmerkninger

Vi har følgende anmerkninger:

- Sjekklisterne for filterne for ovn 5 og 6 kan bli noe mer spesifikke på hvilke utstyrskomponenter som skal inspiseres
- Kontrollrutinene for de kontinuerlige støvmålerne kan forbedres
- Virksomhetens rutiner for å vurdere i hvilke situasjoner korttidsgrensene for støvutslipp ikke gjelder, er ikke beskrevet i internkontrollen
- Enkelte prosedyrer har noen mangler vedrørende henvisninger til krav i tillatelsen

Anmerkning er et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke er manglende etterlevelse av krav i eller medhold av lov. Elkem Rana velger selv hvordan dere eventuelt vil følge opp anmerkninger.

Dere må betale gebyr

Elkem ASA Rana må betale et gebyr på 135 400 kr for tilsynet.

Vi ber om tilbakemelding fra dere på epost

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til post@miljodir.no. Merk svaret med saksnummer 2019/770 og tilsynsnummer 2021.015.R.miljodir.

Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse

Avvik 1: Virksomhetens bidrag til utendørs støy overskrider tillatelsens grenseverdi ved de nærmeste boligene

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- tillatelse til Elkem Yara ASA Rana etter forurensningsloven datert 7. desember 2020, punkt 7 (støy)

Beskrivelse av krav

Tillatelsen, punkt 7 inneholder grenseverdier for støybidraget fra Elkem Rana til boligområder i omgivelsene.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Elkem Rana (Elkem) har, ved hjelp av en konsulent, gjennomført målinger og beregninger av støybidraget til omgivelsene fra fabrikkområdet. Resultatene er blant annet vist ved støysonekart.

Elkem har utarbeidet en rapport fra målinger og beregninger av støy i juni 2019. Resultatene viser at grenseverdiene for støy i tillatelsen blir overskredet ved de to mest støyutsatte boligene.

Rapporten angir at støy fra renseanlegget er den klart dominerende kilden for støyen til omgivelsene.

Virksomheten er i gang med å planlegge tiltak for å redusere støyen fra renseanlegget.

Avvik 2: Enkelte av virksomhetens rutiner relatert til utslippskontroll er ikke dokumentert i internkontrollen

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- tillatelse til Elkem Yara ASA Rana etter forurensningsloven datert 7. desember 2020, punkt 2.5 (forebyggende vedlikehold for utslippsrelatert utstyr)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften), § 5 pkt. 7 (dokumenterte internkontrollrutiner)

Beskrivelse av krav

I internkontrollforskriften er det krav om å etablere dokumenterte rutiner for å forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen. Under revisjonen har vi fokusert på enkelte rutiner som kan ha utslippsmessig betydning. I henhold til tillatelsens vedlikeholds krav (jf. vilkår 2.5) skal rutiner for vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning, være dokumentert.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Følgende rutiner er ikke beskrevet i virksomhetens internkontroll:

Oppfølging av verifikasjonsmålinger av utslipp til luft

Elkem opplyste at hvis det er vesentlige forskjeller mellom akkreditert 3. parts verifikasjonsmålinger og Elkems egne utslippsmålinger, så blir nye verifikasjonsmålinger utført for å få et bedre grunnlag til å finne det riktige utslippsnivået.

Elkem har ikke beskrevet i internkontrollen hvordan forskjeller mellom verifikasjonsmålinger og egne målinger skal følges opp, f.eks. om nye verifikasjonsmålinger skal utføres, om historiske data bør endres, eventuelt andre tiltak man i samråd med 3. part kan vurdere.

Utsettelse av planlagt vedlikehold

Virksomheten opplyste at det kan være behov for å utsette inspeksjoner eller forebyggende vedlikehold av utstyr. Dette kan medføre restanser/etterslep av vedlikeholdsoppgaver. Virksomheten opplyste at etterslepet blir fulgt opp ved at resterende vedlikeholdsoppgaver innen en avdeling eller et produksjonsområde blir utført samlet under en revisjonsstans.

Elkem har rutiner for vurdering av utsettelse av vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning, men disse er ikke beskrevet i internkontrollen. Dette gjelder rutiner som beskriver hvilke føringer og kriterier som skal vektlegges forut for en eventuell godkjenning av en utsettelse.

Anmerkning 1: Sjekklisterne for filtere for ovn 5 og 6 kan bli noe mer spesifikke på hvilke utstyrskomponenter som skal inspiseres

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Under tilsynet ble det fokusert på inspeksjon og forebyggende vedlikehold av utslippsrelatert utstyr, bla. ble sjekklisterne for filter 1 (ovn 5) og filter 2 (ovn 6) gjennomgått (sjekklisterne er like i innhold). Vi vil bemerke at sjekklisterne kan bli noe mer konkrete på hvilke utstyrskomponenter som skal inspiseres innenfor de utstysrgruppene som er ført opp.

Anmerkning 2: Kontrollrutinene for de kontinuerlige støvmålerne kan forbedres

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Elkem Rana har fire kontinuerlige måleinstrumenter som måler konsentrasjoner av støvutslipp fra punktkilder på virksomheten. Disse støvmålerne blir kalibrert årlig ved manuelle akkrediterte parallellmålinger utført av en konsulent.

Leverandøren av støvmålerne blir kontaktet ved behov for kontroll av instrumentene, sist gjennomført i 2018. Ny kontroll er planlagt i nær framtid. Leverandøren av støvmålerne har imidlertid i sin manual for målerne anbefalt at det utføres årlige kontroller/kalibreringer av støvmålerne. Anbefalingen fra leverandøren kan være et utgangspunkt for Elkem til å vurdere om dagens rutiner for kontroll av målerne bør endres til en årlig frekvens i tillegg til 3. parts kontroll.

Anmerkning 3: Virksomhetens rutiner for å vurdere i hvilke situasjoner korttidsgrensene for støvutslipp ikke gjelder, er ikke beskrevet i internkontrollen

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

I Elkem sin tillatelse fra Miljødirektoratet er det under utslippskravet til luft (jf. vilkår 4.1.1) beskrevet en del situasjoner hvor grenseverdiene for korttidsutslipp (døgnmiddel) ikke gjelder ("unntakssituasjoner"). Bla. gjelder det ved oppstart, nedkjøring, lekkasjer, funksjonsfeil på anlegget etc. I samme pkt. i tillatelsen er det imidlertid sagt at forutsetningen for å kunne betrakte slike situasjoner som unntakssituasjoner er at plikten til forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning, er overholdt (jf. tillatelsens vilkår 2.5 om forebyggende vedlikehold).

Elkem er klar over unntakene i tillatelsen. Vi vil imidlertid bemerke at kriterier som Elkem opplyser at de benytter for å vurdere om de er i en unntakssituasjon, ikke er beskrevet i virksomhetens internkontroll.

Anmerkning 4: Enkelte prosedyrer har noen mangler vedrørende henvisninger til krav i tillatelsen

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Elkem Rana har utarbeidet prosedyrer i internkontrollen som blant annet har en del henvisninger til krav i tillatelsen fra Miljødirektoratet.

Følgende prosedyrer inneholder mangelfulle beskrivelser av krav i tillatelsen:

Måle- og beregningsprogram Elkem ASA Rana

- Utslippskomponenten benzo(a)pyren er ikke angitt. Tillatelsen inneholder utslippsgrense og målekrav til denne PAH-forbindelsen

- I punktet "Beregning av utslippsverdier og usikkerheter" står det at "Dersom analyseresultatet for en gitt komponent er under deteksjonsgrensen, benyttes en verdi lik halve deteksjonsgrensen". Miljødirektoratets veileder til egenrapportering inneholder krav om at de årlige egenrapportene fra og med 2017 skal rapportere kvantifiseringsgrense i stedet for deteksjonsgrense. Dersom analyseresultatet er mindre enn kvantifiseringsgrensen, skal verdien null angis som måleresultat. I tillegg skal kvantifiseringsgrensen rapporteres for enkelte stoffer.

Prosedyre 12 "Kontroll av støvutslipp over rengasskorstein" og prosedyre 4 "Håndtere diffuse utslipp fra ovnstopp"

- I prosedyre 12 er det angitt at grenseverdien på støvkonsentrasjon i tillatelsen er 5 mg/Nm³ som 12 mnd-middel og 30 mg/Nm³ som timesgrense.

- I prosedyre 4 "Miljøaspekter" er det angitt at Elkem Rana har konsesjon for utslipp til luft på 20 mg/Nm³.

Korttidsgrensen for støvkonsentrasjoner i tillatelsen fra Miljødirektoratet er 5 mg/Nm³ som døgnmiddel.

Vedtak om gebyr

Miljødirektoratet vedtar at Elkem ASA Rana må betale et gebyr på kr. 135 400,- for tilsynet. Dette tilsvarer sats 3 for flerdagstilsyn og er gitt på bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk. Vedtaket er gitt med hjemmel i forurensningsforskriften § 39-8.

Dere vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen.

Miljødirektoratet er pålagt å ta gebyr for tilsyn på forurensningsområdet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til varsel om gebyr 17. september 2021 og til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere har rett til å klage

Vedtaket om gebyr kan påklages, jf. § 28 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og sendes til Miljødirektoratet. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning og gebyret som er fastsatt ovenfor må betales inn. Dersom vi tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av Elkem ASA Rana sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Tilsynet er en del av Miljødirektoratets risikobaserte tilsyn.

Tilsynet ble gjennomført som en revisjon. En revisjon er en systematisk kontroll av virksomhetens styringssystem. En revisjon omfatter gjennomgang av virksomhetens relevante dokumentasjon, intervjuer og verifikasjoner.

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

- Åpningsmøte: Informasjon fra Miljødirektoratet om gjennomføringen av revisjonen
- Intervjuer og verifikasjoner.
- Avsluttende møte: Oppsummering med presentasjon av resultatene.

Fra Miljødirektoratet deltok

- Bent Bolstad
- Rune Aasheim

Fra Elkem ASA Rana deltok

(enkelte deltok kun på åpnings- og sluttmøtet)

- Fungerende HMS- sjef
- Teknisk sjef
- Råvaresjef
- Produksjonssjef
- HR- sjef
- Verksdirektør
- MA- koordinator
- Innkjøpsjef
- Økonomisjef

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg ble kontrollert: Elkem ASA Rana.

Tema kontrollert

Følgende tema ble kontrollert knyttet til Forurensende aktivitet:

- Utslippsrelaterte prosesser og renseanlegg (luft), drift og overvåking
- Utslipp til luft, utslippskontroll/måleprogram
- Status for oppfølging av midlertidig tillatelse til å grave i forurenset grunn
- Vedlikehold av renseanlegg, tanker, rør og annet utslippsrelatert utstyr
- Støy
- Energiledelse

Regelverk

Tilsynet omfattet følgende regelverk:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Tillatelsen til Elkem Rana fra Miljødirektoratet, sist endret 7. desember 2020
- Midlertidig tillatelse til å grave i forurenset grunn, datert 28. april 2021
- Forskrift om systematisk helse,- miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Forskrift om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften), kap. 18. Tanklagring av farlige kjemikalier og farlig avfall (tankforskriften)

Fremlagt dokumentasjon

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold under tilsynet:

- Handlingsplan ytre miljø for Elkem Rana 2021
- Diverse prosessflytskjemaer som viser renseanlegg, utslipps- og målepunkter for utslipp til luft og vann
- Støykilder Elkem Rana, oversikt pr. 12. oktober 2021
- Måle- og beregningsprogram for Elkem ASA Rana
- Mål, delmål og handlingsplan for energiledelse
- Utførelse av energiledelse
- Dokumentstyring og dokumentasjon av energiledelsessystemet
- Top 10 EHS risk
- Oppfølging av NOx- måling (prosedyre)
- Kalibrering av NOx- måler
- Sjekkliste oppstart av filter 1 og 2
- Brukermanual til støvmålerne (PCME Stack 980)
- Støvmålinger renseanlegg 2021
- Avviksrapport: Overskridelse av årsgrensen for PAH til luft 2020
- Sintef Norlab: Utslippsmålinger ved Elkem Rana, mai 2021

- Overvåking av støvkonsentrasjoner filer 6, raffinering, KSP og renseanlegg
- Bruk av nødskorstein pr. september 2021
- Diffuse støvutslipp, oversikt pr. september 2021
- Elkem Rana, oversikt diffuse utslipp og punktutslipp
- Info om oljeutskiller
- Div. dokumenter:
  - håndtering av diffuse utslipp ovnstopp
  - kategorisering av raus
  - bytting av filterposer
  - gløding i poser
  - posehavari

Del 4: Annen informasjon

Ovn 6, gjennomførte utslippsrelaterte tiltak

I september i år ble tapperøykavsuet på ovn 6 bygget om med et kraftigere avsug. Elkem Rana opplyser at erfaringene med avsuet så langt er at det har gitt en betydelig reduksjon av mengden diffuse utslipp som går ut i ovnshallen og videre urensset ut over tak. Isteden ledes denne utslippsmengden nå til renseanlegget (filteranlegget). Elkem Rana opplyser at det også er planer om å utbedre tapperøykavsuet på den andre ovnen (ovn 5).

Gløding i poser som følge av svikt i poseoppheng

14. oktober i år ble det registrert noe forhøyede støvkonsentrasjoner i hovedpipa og det ble igangsatt feilsøking i renseanlegget. Under feilsøkingen ble det avdekket gløding i poser som følge av at enkelte poser hadde falt av poseoppheng. Svikten i opphenget var forårsaket av brudd i opphengets fjærer. Elkem Rana har registrert forholdet i Synergi som et avvik og det er igangsatt undersøkelser for å få avklart den bakenforliggende årsaken til at fjæren røk, bl.a. om det kan skyldes designfeil i fjærene. Miljødirektoratet vil bli informert når de bakenforliggende årsakene er klarlagt.

Elkem Rana opplyser at det fortsatt registreres noe forhøyede støvkonsentrasjoner i utslippet i hovedskorsteinen, men at det trolig skyldes ettervirkninger av ovennevnte hendelse som har gitt noe mer støv i de berørte posefilterkammerne. Virksomheten vurderer denne situasjonen til å være en unntakssituasjon, dvs. at grenseverdiene for støv (døgngrensene) ikke gjelder og viser til unntakene som er gitt i tillatelsens pkt. 4.1.1.

Midlertidig tillatelse til å grave i forurenset grunn - Status

Elkem Rana har en midlertidig tillatelse til å grave i forurenset grunn i forbindelse med bygging av treflislager og utvidelse av filter. Tillatelsen ble gitt 28. april og gjelder til 1. desember i år.

Under tilsynet ble status med gjennomføringen av gravearbeidet gjennomgått, med utgangspunkt i de vilkårene som er satt i tillatelsen. Miljødirektoratet har ingen merknader til dette arbeidet slik det ble observert under revisjonen.

Nødskorstein

Virksomhetens utslipp via nødskorstein (urensset utslipp) ligger pr. september i år godt under kravet i tillatelsen om å kunne bruke nødskorstein maksimalt 1 % av driftstiden. Virksomheten

opplyser at 1 % av årlig driftstid tilsvarer 87,6 timer og at urensset utslipp via nødkorstein pr. september har hatt en varighet på 3,1 time.

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Miljødirektoratets postjournal på www.miljodirektoratet.no, i tråd med offentlighetsloven.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Henning Gøhtesen
seksjonsleder

Bent Bolstad
tilsynsleder

Kopi til:

- Statsforvalteren i Nordland
- Rana kommune